

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka
Protokolant:	Renata Figiel

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy N. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek

odwołania N. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 4 grudnia 2015r. **nr** (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż N. B. nie jest zobowiązana do zapłaty ustawowych odsetek od kwoty 5 496,54 zł (pięć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt sześć złotych i pięćdziesiąt cztery grosze) za okres od dnia 7 marca 2015r. do 4 grudnia 2015r.;

2. oddała odwołanie w pozostałym zakresie.

(-) SSO Grzegorz Tyrka

Sygn. akt VIII U 19/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 04.12.2015r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art.138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał N. B. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od dnia 01.03.2015r. do dnia 31.08.2015r. w kwocie 5.496,54 zł oraz odsetek za okres od dnia 07.03.2015r. do dnia 04.12.2015r., to jest do dnia wydania decyzji, w kwocie 236,13 zł.

Ubezpieczona w odwołaniu od decyzji wskazała, iż się z nią nie zgadza, bowiem nie była świadoma tego, że szkoła skreśliła ją z listy uczniów. Podniosła, iż od stycznia 2015r. przebywała w szpitalu w związku z chorobą córki, którą

urodziła w dniu (...). O fakcie tym poinformowała pracownika szkoły, który zapewnił ją, że wszystko jest w porządku. Ubezpieczona dodała, iż skoro szkoła poinformowała organ rentowy o zaprzestaniu nauki, to organ ten winien był wstrzymać wypłatę renty rodzinnej.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji. Jednocześnie organ rentowy dodał, iż uznał, że ubezpieczona niesłusznie pobrała rentę rodzinną za okres od dnia 01.03.2015r. do dnia 31.08.2015r. w sytuacji, gdy z dniem 01.02.2015r. ubezpieczona została skreślona z listy słuchaczy (...) Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Z.. Organ rentowy zaznaczył, iż ubezpieczona była pouczona o obowiązku powiadomienia organu rentowego o kontynuowaniu, bądź zaprzestaniu nauki po ukończeniu przez nią 16 roku życia, bo takie pouczenie zawierały wszystkie decyzje kierowane do ubezpieczonej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona N. B. urodzona w dniu (...) wraz ze swoją siostrą B. B. uprawniona była do dnia 31.08.2014r. do renty rodzinnej po zmarłym ojcu C. B..

Od dnia 01.09.2014r. do renty rodzinnej uprawniona była wyłącznie ubezpieczona N. B..

Decyzją z dnia 29.09.2014r. organ rentowy ustalił ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej na okres do dnia 31.08.2015r. w związku z kontynuowaniem przez ubezpieczoną nauki w (...) Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych - z przedłożonego do akt organu rentowego zaświadczenia z dnia 18.09.2014r. wynikało, iż ubezpieczona jest uczniem tej szkoły w roku szkolnym 2015/2015 w klasie I, semestr pierwszy.

W pouczeniu znajdującym się na odwrocie tej decyzji zawarto informację o zasadach zwrotu nienależnie pobranych świadczeń (pkt III) a także, iż osoba pobierającą rentę rodzinną pod warunkiem kontynuowania nauki – nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, zobowiązana jest - powiadomić o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły, a jeżeli nadal się uczy – do nadesłania zaświadczenia ze szkoły z podaniem terminu programowego jej ukończenia (pkt VIII, poz. 2).

Decyzją z dnia 19.10.2015r. organ rentowy wstrzymał ubezpieczonej wypłatę renty rodzinnej od dnia 01.09.2015r. wobec braku aktualnego zaświadczenia szkolnego o kontynuowaniu nauki.

Następnie w związku z wpływem do organu rentowego pisma (...) Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych w Z. z dnia 26.11.2015r., w którym zawarto adnotację, iż ubezpieczona z dniem 01.02.2015r. została skreślona z listy słuchaczy tej szkoły, organ rentowy wydał w dniu 04.12.2015r. decyzję zaskarżoną, omówioną na wstępie.

Powyższe okoliczności Sąd ustalił jako bezsporne w niniejszej sprawie.

/ dowód: akta ZUS /

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie ubezpieczonej N. B. zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 138 ust.1 i ust.2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2015r., poz.748 ze zm.) zwanej dalej ustawą osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się: świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W myśl art. 68 ust 1 pkt 2 ustawy, renta rodzinna przysługuje dziecku, które przekroczyło 16 rok życia, do ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

Z powołanego powyżej przepisu (art.68 ust.1 pkt 2 ustawy) wynika, iż warunkiem koniecznym dla ustalenia prawa do renty rodzinnej dla dziecka, które ukończyło 16 rok życia jest kontynuowanie nauki. Wiąże się to z

istotą renty rodzinnej, której celem jest zapewnienie świadczenia alimentacyjnego dziecku zmarłego ubezpieczonego pozwalającego mu na kontynuowanie nauki dla uzyskania zdolności do samodzielnego utrzymania się. Brak spełnienia tego warunku uniemożliwia przyznanie prawa do ww. świadczenia.

Okolicznością bezsporną w sprawie było, iż organ rentowy wypłacił ubezpieczonej rentę rodzinną za okres sporny od dnia 01.03.2015r. do dnia 31.08.2015r., mimo że ubezpieczona w tym czasie nie kontynuowała nauki oraz, iż o fakcie zaprzestania nauki (skreśleniu z listy uczniów z dniem 01.02.2015r.) ubezpieczona nie poinformowała organu rentowego.

Spór sprowadzał się do ustalenia, czy było to świadczenie nienależne w rozumieniu art.138 ustawy, gdyż pozytywne ustalenie tej okoliczności uzasadniałoby domaganie się przez organ rentowy zwrotu tego świadczenia.

Z ukształtowanego na tle stosowania tego przepisu orzecznictwa sądowego jednoznacznie wynika, że warunkiem uznania świadczenia za nienależne, co skutkuje możliwością domagania się jego zwrotu przez organ rentowy, jest jasne i zrozumiałe pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje ustanie, zawieszenie prawa do świadczenia bądź wstrzymanie jego wypłaty (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 05.03.2014r. sygn. III AUa 1319/13).

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na przyjęcie, iż ubezpieczona została prawidłowo pouczona o zasadach pobierania renty rodzinnej wynikających z art.68 ustawy. Pouczenie takie znajdowało się bowiem na odwrocie decyzji z dnia 29.09.2014r., którą organ rentowy ustalił ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej na okres do dnia 31.08.2015r. w związku z kontynuowaniem przez ubezpieczoną nauki w (...) Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych. Pouczenie to było wyraźne, jednoznaczne, konkretne, czytelne, zrozumiałe. Co więcej obejmowało również informacje dotyczące zasad zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

Zatem skoro ubezpieczona była prawidłowo pouczona o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę, a mimo tego świadczenie to pobrała, w pełni uzasadniona jest teza, że świadczenie za okres od dnia 01.03.2015r. do dnia 31.08.2015r. było przez nią pobrane nienależnie w rozumieniu art.138 ust.2 pkt1 ustawy

(zaznaczyć należy, iż obowiązek poinformowania organu rentowego o okolicznościach jw. ciąży wyłącznie na ubezpieczonym, a nie na innych podmiotach np. szkole).

W konsekwencji takiego przyjęcia należy stwierdzić, iż ubezpieczona jest zobowiązana do jego zwrotu w kwocie 5.496,54 zł.

Jednocześnie Sąd uznał, iż brak jest podstaw do żądania przez organ rentowy odsetek ustawowych od nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 07.03.2015r. do dnia 04.12.2014r., czyli do daty wydania decyzji zaskarżonej.

Zgodnie z art. 84 ust.1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2015r., poz.121 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest zobowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Stosownie do art.359§1 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Z kolei zgodnie z art.481§1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia. Jeżeli termin świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art.455 k.c.).

W orzecznictwie sądowym ugruntowane jest stanowisko, iż świadczenia uznane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda i doręczy zobowiązanemu do zwrotu tego świadczenia stosowną decyzję administracyjną, a zatem odsetki od takich świadczeń nie powinny być naliczane za okres sprzed doręczenia decyzji. Świadomość bowiem pobierania nienależnej renty czy emerytury jest jedną z przesłanek wydania decyzji

statuującej obowiązek ich zwrotu, ale brak jest podstaw do twierdzenia, że wyznacza ona również moment, od którego ubezpieczony ma obowiązek zapłaty odsetek.

Oznacza to, iż w przypadku żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, obowiązek zwrotu pobranego świadczenia staje się wymagalny przez skuteczne doręczenie decyzji dotyczącej tego przedmiotu. Z tą chwilą następuje wymagalność roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art.481§1 k.c.) – to zaś uaktywnia się dopiero z chwilą wezwania do zapłaty. W przypadku nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczenia społecznego wezwaniem do zapłaty jest doręczenie decyzji organu rentowego stwierdzającej obowiązek zwrotu. Żądanie wyprzedzające to wydarzenie należy uznać za błędne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13.05.2015r. sygn. III AUa 1370/14 LEX nr 1782008, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 09.09.2015r. sygn. III AUa 33/15 LEX nr 1814789).

W konsekwencji powyższego Sąd, kierując się uregulowaniami prawnymi powołanymi na wstępie rozważań, w pkt 1 wyroku z mocy art.477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, że ubezpieczona nie jest zobowiązana do zapłaty ustawowych odsetek od kwoty 5.496,54 zł za okres od dnia 07.03.2015r. do dnia 04.12.2015r.

W pkt 2 wyroku z mocy art.477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie.

(-) SSO Grzegorz Tyrka